

ROMÂNIA
ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIA I CIVILĂ

Decizia nr. 5060

Dosar nr. 5240/118/2009

Ședința publică din 29 iunie 2012

Raluca Moglan	- Președinte
Beatrice Ioana Nestor	- Judecător
Mihaela Carmen Tropcea	- Judecător
Adriana Avram	- Magistrat asistent

S-au luat în examinare recursurile declarate de reclamantul Ibram Cetin, pârâtul Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice, reprezentat de Direcția Generală a Finanțelor Publice Constanța și Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța și împotriva deciziei civile nr. 251C din 20 aprilie 2011 a Curții de Apel Constanța, Secția Civilă, minori și familie, litigii de muncă și asigurări sociale.

La apelul nominal se prezintă recurentul – reclamant Ibram Cetin, reprezentat de avocatul Marin Abaseacă, consilierul juridic Naghirneac Mihaela, recurentul – pârât Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice, reprezentat de consilierul juridic Mihaela Naghirneac.

Din partea Ministerului Public participă procurorul de ședință Andreea Benedek.

Procedura de citare este legal îndeplinită.

Magistratul asistent face raportul cauzei și arată că toate cele trei recursuri au fost motivate în termenul legal; au fost comunicate motivele de recurs și întâmpinarea Statului Român.

Înalta Curte, nemaifiind alte cereri sau chestiuni prealabile, acordă cuvântul în dezbaterile recursurilor, solicitând concluzii și pe aspectul încadrării criticilor referitoare la interpretarea probelor, inclusiv cele privind cuantumul despăgubirilor în dispozițiile art.304 pct. 9 C.pr.civ.

Avocat Marin Abaseacă, pentru recurentul – reclamant susține că motivul de nelegalitate vizează greșita interpretare a dispoz.art.504 alin.2, art.505 C.pr.penală și art. 998, art. 1085 C.Civil cu privire la repararea integrală a prejudiciului creat reclamantului. Arată că nu s-au acordat daune morale corespunzătoare unei reparații integrale. Pentru motivele dezvoltate pe larg în cererea scrisă solicită admiterea recursului reclamantului. Pune concluzii de respingere a celorlalte două recursuri. Cu cheltuieli de judecată pe cale separată.

Consilierul juridic Naghirneac Mihaela, pentru Statul Român pune concluzii de respingere a recursului reclamantului, cuantumul stabilit de instanța de apel nu a respectat principiul echității în aprecierea prejudiciului moral. Cât privește prejudiciul material, faptul că reclamantul a decis să demisioneze din cadrul Șantierului Naval Constanța, reprezintă o opțiune personală și nu este o consecință directă a erorii judiciare ce poate constitui temei al răspunderii statului conform art.504 C.pr.pen. Solicită admiterea recursului Statului Român și pe cel al Ministerului Public.

Procurorul de ședință Andreea Benedek solicită admiterea recursului Parchetului și pe cel al Statului Român și respingerea recursului reclamantului, ca nefondat.

ÎNALTA CURTE,

Asupra cauzei de față, constată următoarele:

Prin acțiunea înregistrată la data de 9 decembrie 2008 pe rolul Tribunalului Constanța, reclamantul Ibram Cetin a chemat în judecată pârâtul Statul Român prin Ministerul Finanțelor solicitând instanței obligarea pârâtului la plata unor pagube materiale de . lei reprezentând drepturi salariale majorate, indexate și reactualizate și beneficiul nerealizat pe durata arestării nelegale, și la plata sumei de . lei daune morale pentru vătămarea drepturilor nepatrimoniale ca demnitatea, onoarea, reputația și prestigiul profesional.

De asemenea, reclamantul a solicitat să i se calculeze vechimea în muncă pe perioada privării de libertate și să fie obligat pârâtul la restituirea cheltuielilor de judecată efectuate pe toată perioada desfășurării procesului penal.

În motivarea acțiunii reclamantul a arătat că a fost arestat nelegal la data de 6 iunie 2001, după producerea accidentului colectiv de muncă din 5 iunie 2001 la bordul navei Anopolis. La data arestării reclamantul îndeplinea funcția de șef atelier corp montaj din cadrul S.C. Șantierul Naval S.A. Constanța și a fost învinuit pentru infracțiuni prevăzute de Legea protecției muncii nr. 90/1996, vătămare corporală din culpă - art. 184 Cod penal și ucidere din culpă - art. 178 Cod penal.

Susține reclamantul că a afirmat permanent pe perioada cercetării penale că nu este vinovat pentru că s-a aflat în concediu de odihnă la data intrării navei în șantier și la momentul luării măsurilor pentru executarea lucrărilor de reparații la nava Anopolis, dar cu toate acestea a fost arestat pentru o perioadă de aproximativ 3 luni, până la 24.08.2001 când a fost eliberat prin decizia Tribunalului Constanța.

La 28 mai 2001 a avut loc o restructurare, iar reclamantul a fost schimbat din funcția de șef serviciu S.U.P. - N.R. și a fost numit pe postul de șef atelier Corp montaj, dar până la data producerii accidentului atelierul nu fusese preluat și condus de reclamant.

Susține că la data arestării nu se cunoșteau cauzele sau împrejurările producerii accidentului, iar învinuirile care s-au adus reclamantului aveau la bază atribuții care nu erau menționate în fișa postului său.

Arată că a fost arestat pentru accidentul din 5 iunie 2001 care s-a soldat cu decesul a 5 muncitori din cadrul atelierului a cărui conducere nu o preluase. În septembrie 2004, după rejudecarea cauzei, Curtea de Apel Constanța a casat sentința judecătorei și decizia tribunalului și a dispus restituirea dosarului la Parchet pentru refacerea urmăririi penale și refacerea expertizei tehnice complexe de mai mulți specialiști în domeniul naval, petrolier și protecția muncii. Prin rechizitoriul din 28.12.2007 Parchetul a dispus scoaterea reclamantului de sub urmărire penală, după șase ani și jumătate de la arestarea nelegală.

Susține că arestarea nelegală timp de aproximativ trei luni și implicarea sa timp de șase ani și jumătate într-un proces penal i-au lezat în mod grav dreptul la onoare, demnitate, reputație și prestigiu, producându-i suferințe psihice cu consecințe ireparabile pe plan moral, social, profesional și fizic.

Ulterior reclamantul a majorat câtimea daunelor materiale solicitate la . lei și a daunelor morale la . lei.

Prin sentința civilă nr. 1870 din 18 noiembrie 2010 Tribunalul Constanța a admis în parte acțiunea reclamantului Ibram Cetin și a obligat pârâtul Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice la plata de despăgubiri materiale de 4.458 lei, actualizate cu indicele de inflație și la . lei cu titlu de daune morale către reclamant. A respins restul pretențiilor ca nefondate. A obligat pârâtul la 2.800 lei cheltuieli de judecată către reclamant.

În considerentele sentinței pronunțate a reținut tribunalul că reclamantul a fost arestat nelegal pentru o perioadă de aproximativ 3 luni, pentru niște fapte pe care nu le-a săvârșit, ceea ce i-a cauzat un prejudiciu material și moral.

Instanța a mai reținut că potrivit art. 504 Cod procedură penală reclamantul are dreptul la o reparație materială și morală corespunzătoare perioadei reținerii preventive. Cu titlu de despăgubiri materiale reclamantului i se cuvin drepturile salariale exclusiv pe durate arestării nelegale, actualizate cu indicele de inflație, iar pentru lezarea dreptului fundamental la libertate, viață privată, onoare, demnitate și pentru afectarea prestigiului său în societate reclamantului i se cuvin despăgubiri morale de . lei.

Cererea de înscriere ca vechime în muncă a perioadei de privare de libertate a fost respinsă cu motivarea că reclamantul poate solicita acest lucru în contradictoriu cu societatea angajatoare, după obținerea unei hotărâri judecătorești de constatare a caracterului nelegal al măsurii.

Împotriva acestei sentințe au declarat apel reclamantul Ibram Cetin și pârâtii Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice și Parchetul de pe lângă Tribunalul Constanța, criticând hotărârea atacată ca fiind netemeinică și nelegală.

Prin decizia civilă nr.251 din 20 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Constanța au fost respinse apelurile formulate de pârâtii Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice reprezentat de D.G.F.P. Constanța și Parchetul de pe lângă Tribunalul Constanța împotriva sentinței civile nr. 1870/18.11.2010 pronunțată de Tribunalul Constanța – secția civilă în dosarul nr. 5240/118/2009 și s-a admis apelul formulat de reclamantul Ibram Cetin împotriva aceleiași sentințe. Drept consecință, a schimbat în parte sentința civilă nr. 1870/18.11.2010 pronunțată de Tribunalul Constanța în

sensul că a stabilit că perioada 06.06.2001-24.08.2001 reprezintă vechime în muncă, potrivit art. 505 al.3 Cod procedură penală.

Restul dispozițiilor sentinței apelate au fost menținute, totodată fiind respinsă, ca nefondată, cererea apelantului-reclamant de acordare a cheltuielilor de judecată.

În pronunțarea soluției, instanța de prim control judiciar a reținut cu privire la cuantumul daunelor morale că despăgubirile în sumă de . lei (aproximativ . euro) acordate de instanța de fond, chiar dacă sunt limitate la durata arestării preventive, acestea sunt acoperitoare pentru atingerea adusă reputației sociale și profesionale a reclamantului de existența procesului penal și luarea măsurii arestării preventive pe perioada de 82 zile, precum și pentru suferința psihică pe care i-a provocat-o privarea de libertate. Apreciază că instanța de fond a reținut, la determinarea cuantumului daunelor morale, aspectele esențiale ale cauzei, respectiv funcția de șef de atelier/ șef serviciu al unei societăți de importanță națională a reclamantului, precum și consecințele pe care intentarea unui proces nereal în legătură cu serviciul le-a avut asupra onoarei, creditului moral, poziției sociale și prestigiului profesional al reclamantului.

Instanța de apel reține că nu poate fi contestat faptul că arestarea reclamantului timp de 82 de zile și obligarea sa de a fi prezent în sălile de judecată timp de 6 ani și jumătate au fost de natură să atingă grav onoarea și demnitatea reclamantului, iar expunerea sa la dispreț public și un sentiment accentuat de frustrare, de deumanizare și de afectare importantă a prestigiului său profesional și a personalității sale morale constituie elemente semnificative pentru conturarea prejudiciului moral suferit de acesta – un prejudiciu psihic de netăgăduit, un prejudiciu de imagine multiplu și complex, un prejudiciu de familie, ce se impune a fi reparat în condițiile legii.

Cu toate acestea, constată că instanța de fond a apreciat corect atât în ce privește valorile lezate (poziția socială și profesională) și gradul de lezare a acestor valori, reținând întemeiat probele administrate cu privire la intensitatea cu care reclamantul a perceput consecințele vătămării. Aprecierea asupra cuantumului prejudiciului moral suferit de o persoană nu se poate face prin analogie cu alte situații reținute în practica judiciară a instanțelor naționale sau europene, pentru că deși criteriile de analiză a prejudiciului moral sunt criterii obiective, evaluarea lor se face prin raportare la fiecare individ, percepția consecințelor morale ale

încălcării drepturilor fundamentale fiind o chestiune care se verifică diferit de la o persoană la alta.

Se constată, în consecință, că daunele morale acordate reclamantului conferă acestuia o satisfacție echitabilă, iar acordarea unui quantum mai mare sau mai mic nu ar respecta condiția aprecierii rezonabile, pe o bază echitabilă, corespunzătoare prejudiciului real și efectiv produs reclamantului, astfel încât din această perspectivă, apelurile reclamantului și ale părților au fost respinse ca nefondate.

Se reține ca neîntemeiată și critica ce vizează cuantumul daunelor materiale acordate reclamantului prin hotărârea primei instanțe.

Principiul răspunderii patrimoniale a Statului pentru prejudiciile cauzate prin erorile săvârșite în procesele penale este consacrat de Constituția României și în acord cu dispozițiile art. 3 din Protocolul nr. 7 adițional la Convenția Europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale.

Obligația statului la repararea pagubei în cazul condamnării sau luării unei măsuri privative pe nedrept - indiferent de temeiul achitării și de infracțiunea pentru care a intervenit achitarea - decurge din raporturile de drept public și poate fi antrenată în condițiile stabilite cumulativ prin art. 504 Cod procedură penală, care impun repararea integrală a prejudiciului suferit de victima erorii judiciare, fără a distinge după cum acesta este material sau moral.

Este evident că repararea prejudiciului trebuie să fie integrală, acesta fiind un principiu care, desprins din răspunderea civilă delictuală, se aplică și în cazul erorilor judiciare. Aceasta pentru că, rațiunea dispozițiilor cuprinse în art. 504 și urm. Cod procedură penală constă, în primul rând, în dezdăunarea celor nevinovați și, în al doilea rând, prevederile legale realizează o funcție preventivă, existența unor atari dispoziții fiind de natură să sporească vigilența organelor judiciare în verificarea și aprecierea materialului probator pentru a nu se ajunge la luarea unor măsuri nedrepte.

Finalitatea proprie a reglementării privind repararea pagubei produsă prin eroare judiciară este de a restabili ordinea de drept și cu privire la latura materială și morală a consecințelor unui act de justiție declarat nedrept.

Prin urmare, cauza care determină antrenarea răspunderii statului, factorul prejudiciabil este actul de justiție declarat nedrept – privarea de libertate ori restrângerea libertății, iar nu cercetările care s-ar face în legătură cu săvârșirea unei infracțiuni și se limitează la durata arestării preventive.

Cercetările desfășurate în perioada derulării procesului penal până la pronunțarea soluției de scoatere de sub urmărire penală reprezintă o cauză licită pentru care statul nu poate fi ținut să răspundă. Cu atât mai puțin poate fi antrenată răspunderea statului pentru un prejudiciu produs ulterior scoaterii de sub urmărire penală determinat de neangajarea reclamantului într-o funcție similară celei de șef de serviciu/șef de atelier deținută la începerea cercetărilor penale. Nu numai că nu există o cauză ilicită, dar nu există nici o dovadă că lipsa unor venituri salariale echivalente cu cele obținute în funcția pe care o avea la data arestării ar fi fost provocată de arestul apelantului și că ar fi, prin urmare, o consecință directă a erorii judiciare ce constituie temei al răspunderii ce se solicită a fi instituită.

De altfel, chiar reclamantul a recunoscut împrejurarea că, anterior scoaterii sale de sub urmărire penală prin rechizitoriul din 28.12.2007, a fost angajat în cadrul aceleiași unități într-un post inferior funcției de conducere pe care o deținea anterior arestării, dar a demisionat pentru că salariul oferit nu a fost considerat suficient de către reclamant.

Este real faptul că salariul oferit a fost inferior celui obținut în funcția de șef de serviciu, dar acest aspect nu poate fi imputat pârâtului și nu este o consecință directă a erorii judiciare ce constituie temei al răspunderii statului conform art. 504 Cod procedură penală.

Se reține astfel că statul nu poate fi ținut a răspunde, în condițiile art. 504 Cod procedură penală, decât pentru prejudiciul creat reclamantului urmare a reținerii și arestării sale nelegale pentru o perioadă de 82 zile, prejudiciul suferit de reclamant fiind echivalent cu salariul de care a fost lipsit reclamantul în această perioadă – lei – sumă ce trebuie reactualizată cu indicele de inflație de la data reținerii acestuia și până la plata efectivă a acestor despăgubiri. Valoarea de lei a fost stabilită prin expertiză și a avut în vedere grila de salarii prezentată instanței, quantum ce nu a fost contestat în apel de către reclamant, contestația reclamantului a privit numai neacordarea drepturilor salariale corespunzătoare

salariului încasat anterior arestării și pentru perioada ulterioară încetării arestării, până la data formulării acțiunii. În aceste condiții, despăgubirile reprezentând drepturile salariale cuvenite sunt limitate, în respectarea principiului disponibilității, la suma stabilită de instanța de fond.

Celelalte pretenții ale reclamantului ce reprezintă diferența dintre salariul aferent funcției șef de atelier corp RN și venitul realizat după reîncadrarea sa și până la data finalizării procesului penal prin scoaterea de sub urmărire penală se rețin a fi nefondate, apelul reclamantului Ibram Cetin și apelul pârâtului Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice fiind neîntemeiate sub acest aspect.

Cu privire la stabilirea perioade de privare de libertate ca vechime în muncă instanța reține că, potrivit art. 505 alin. 4 din Codul de procedură penală, persoanele care au fost private de libertate pe nedrept, îndreptățite la repararea pagubei, care înainte de privarea de libertate erau încadrate în muncă, li se calculează, la vechimea în muncă stabilită potrivit legii, și timpul cât au fost private de libertate.

Stabilirea acestei perioade de privare de libertate ca vechime în muncă este așadar o consecință legală a constatării nelegalității arestării și se înscrie în ansamblul mijloacelor prin care se asigură reparația prejudiciului produs prin măsura nelegală. De aceea, stabilirea ca vechime în muncă a perioadei de privare de libertate se dispune în cadrul procesului de reparație a prejudiciului și nu neapărat în cadrul unui alt proces purtat în contradictoriu cu unitatea angajatoare. Fiind o măsură de reparare legal reglementată, constatarea de către instanța care soluționează cererea de reparare a prejudiciului produs prin arestare nelegală este opozabilă atât Statului Român, cu calitate procesuală pasivă în aceste procese, cât și unității deținatoare ori celei care asigură evidența vechimii în muncă. Astfel, constatând încălcarea prevederilor art. 505 alin. 4 Cod procedură penală, apelul reclamantului a fost admis, hotărârea primei instanțe fiind schimbată în parte, sub aspectul constatării ca vechime în muncă a duratei arestării, astfel cum s-a reținut mai sus.

Împotriva acestei decizii au formulat recurs atât reclamantul, cât și pârâșii Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice reprezentat prin Direcția Generală a Finanțelor Publice Constanta și Parchetul de pe lângă Curtea

de Apel Constanța, criticând hotărârea atacată ca fiind nelegală.

1. Astfel, criticile aduse hotărârii instanței de apel de reclamantul Ibram Cetin vizează nelegalitatea acesteia sub următoarele aspecte dezvoltate pe temeiul dispozițiilor art. 304 pct. 9 Cod procedură civilă.

Se susține că, prin prisma principiului reparării integrale a prejudiciului consacrat de dispozițiile art. 504 alin. 2 și art. 505 Cod procedură penală, art. 998 și art. 1084 Cod civil, soluția instanței de apel este nelegală din perspectiva acordării despăgubirilor materiale exclusiv pentru perioada privării sale de libertate, recurentul apreciind că în mod nelegal s-a reținut că nu ar exista un raport de cauzalitate între pierderile salariale ulterioare și arestarea sa pe motiv că, la solicitarea sa, ar fi încetat raportul de muncă cu Șantierul Naval Constanța.

Susține că nu s-a avut în vedere împrejurarea că după eliberarea sa din detenție a fost reîncadrat într-o funcție inferioară (de la șef atelier de dispecer navă) cu o retribuție diminuată și că din cauza mediatizării excesive a accidentului, a arestării sale și a sublinierii pretinsei sale vinovății, rămânerea sa în colectivul în care lucra de peste 20 de ani a devenit imposibilă.

Consideră recurentul-reclamant că dispozițiile legale au fost încălcate și cu privire la acordarea doar în parte a daunelor morale. Arată că instanța de apel, deși reține corect că evaluarea cuantumului prejudiciului moral se face prin raportare la fiecare individ, consideră că soluția de respingere a apelului formulat sub acest aspect este nelegală din perspectiva consecințelor extrem de grave pe care le-a suferit, respectiv: nașterea copilului său, fără posibilitatea de a trăi în libertate acest eveniment și agravarea stării de sănătate a tatălui său care a și decedat la scurt timp.

Apreciază recurentul să și în privința neacordării cheltuielilor de judecată de către prima instanță și omisiunea instanței de apel de a examina și a se pronunța asupra acestui motiv de apel atrage nelegalitatea hotărârii recurate. Arată că există un raport de cauzalitate între arestarea sa și procesul care a urmat și, respectiv paguba care i-a fost produsă sub acest aspect prin cheltuielile efectuate. Se susține că aceste cheltuieli au fost calculate de expert în temeiul chitanțelor existente la dosarul penal, acestea fiind indicate cu număr și dată a emiterii în raportul de expertiză ce a fost întocmit. De asemenea, arată că nu i s-au acordat nici cheltuielile de

judecată făcute în apel, contrar dispozițiilor art. 274 Cod procedură civilă.

2. Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța a criticat hotărârea instanței de apel raportat la dispozițiile art. 304 pct. 9 Cod procedură civilă, considerând că hotărârea pronunțată a fost dată cu aplicarea greșită a legii, invocând nerespectarea dispozițiilor art. 505 alin. 1 Cod procedură penală sub aspectul cuantificării daunelor morale.

Se susține că despăgubirile în valoarea de . lei acordate de instanța de fond nu au fost limitate doar la durata arestării și au fost stabilite într-un quantum prea mare. Arată că, în cuantificarea daunelor morale nu se poate reține împrejurarea că reclamatul ar fi fost prezent în sălile de judecată timp de 6 ani și jumătate și că acest fapt i-ar fi produs un prejudiciu întrucât pe parcursul procesului penal în care a fost parte acesta a beneficiat de prezumția de nevinovăție și totodată a beneficiat de un drept la apărare efectiv, prin solicitarea și administrarea unor probe esențiale pentru stabilirea nevinovăției sale. Consideră că rolul despăgubirilor morale este de a repara prejudiciile suferite efectiv pentru perioada arestării și nu acela al îmbogățirii reclamantului fără just temei.

3. Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice, reprezentat prin Direcția Generală a Finanțelor Publice Constanța, a criticat hotărârea recurată sub aspectul quantumului daunelor morale acordate, apreciind că în raport de criteriile înscrise în art. 505 alin. 1 Cod procedură penală, suma de . lei acordată cu titlu de daune morale este prea mare în funcție de prejudiciul real și efectiv produs.

Consideră că suma acordată de instanță nu a ținut cont de împrejurările reale ale speței, arătând că declarațiile martorilor audiați sunt subiective atâta timp cât martorii sunt rude cu reclamantul și că articolele din presă nu au avut un caracter defăimător la adresa reclamantului, ci au prezentat doar stadiul procesului penal.

La dosar, Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice, reprezentat prin Direcția Generală a Finanțelor Publice Constanța a depus întâmpinare la recursul formulat de Ibram Cetin, solicitând respingerea acestuia întrucât criticile formulate sub aspectul daunelor morale acordate și a neacordării cheltuielilor de judecată sunt nefondate.

Analizând actele și lucrările dosarului, raportat la motivele de recurs învedereate și dispozițiile legale incidente în cauză, Înalta Curte reține următoarele:

În analiza primului motiv de recurs – comun cererilor de recurs – prin care se invocă interpretarea și aplicarea greșită a dispozițiilor înscrise în art. 505 al. 1 Cod procedură penală sub aspectul stabilirii cuantumului prejudiciului moral încercat de reclamant, Înalta Curte constată că instanța de apel a procedat la o analiză atentă și completă a materialului probator, reținând corect situația de fapt în raport cu care a realizat o judicioasă interpretare și aplicare a criteriilor înscrise în dispozițiile art. 505 al. 1 Cod procedură penală incidente în cauză, dispoziții care instituie regimul juridic aplicabil întinderii despăgubirilor morale și/sau patrimoniale la care sunt îndreptățite și persoanele care au fost private în mod nelegal de libertate.

În fapt, reclamantul Ibram Cetin a chemat în judecată Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice, solicitând obligarea pârâtului la repararea pagubei materiale și morale pentru privarea sa de libertate în mod nelegal, pentru o perioadă de 82 de zile cuprinsă în intervalul 6.06.2001–24.08.2001, astfel: suma de . lei reprezentând plata despăgubirilor salariale majorate, indexate și actualizate cu rata inflației și beneficiul nerealizat pe durata arestării nelegale; suma de . lei cu titlu de daune morale pentru vătămarea drepturilor nepatrimoniale ca demnitatea, onoarea, reputația și prestigiul profesional, calcularea la vechimea în muncă a perioadei de privare de libertate și plata cheltuielilor de judecată aferente pe toată perioada desfășurării procesului penal.

Ulterior, reclamantul și-a majorat câtimea daunelor materiale solicitate la . lei și a daunelor morale la . lei.

Inițial, prin rechizitoriul nr. 222/P/2001 al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Constanța reclamantul Ibram Cetin a fost trimis în judecată pentru săvârșirea infracțiunilor prevăzute de art. 36 din Legea nr. 90/1996 raportat la art. 40 din Legea nr. 90/1966, art. 184 alin. 2 și 4 Cod Penal și art. 178 alin. 1, 2 și 5 Cod penal, cu aplicarea art. 33 lit. b Cod penal, iar prin sentința penală nr. 1344/28.06.2002 pronunțată de Judecătoria Constanța, reclamantul Ibram Cetin a fost condamnat penal, fiind dedusă perioada în care, în privința acestuia, a fost luată măsura arestării preventive de la 7 iunie 2001 până la 31 august 2001 (filele 32-72 dosar fond).

Prin decizia penală nr. 399/P/3.06.200 pronunțată de Curtea de Apel Constanța s-a dispus restituirea cauzei la Parchetul de pe lângă Judecătoria Constanța în vederea completării urmăririi penale, iar ulterior prin rechizitoriul nr. 627/P/2006 întocmit de Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța s-a dispus scoaterea de sub urmărirea penală a inculpatului Ibram Cetin în baza art. 10 lit. b Cod procedură penală, reținându-se în privința acestuia că faptele nu sunt prevăzute de legea penală.

Incidența art. 504 Cod procedură penală circumscrie, în principiu, acordarea despăgubirilor morale și materiale datorate de către stat în cazul erorilor judiciare.

Se impune a fi subliniat faptul că scopul instituit de legiuitor prin dispozițiile înscrise în art. 504 Cod procedură penală este acela de a materializa principiul constituțional potrivit căruia Statul român răspunde patrimonial pentru prejudiciile cauzate prin erorile judiciare săvârșite în procesele penale și a permite repararea prejudiciilor cauzate atât prin condamnarea nelegală, cât și prin nelegala privare sau restrângere de libertate din cursul procesului penal. În acest sens, au fost avute în vedere prevederile art. 5 paragraful 5 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului conform căreia orice persoană care este victima unei arestări sau a unei dețineri în condiții contrare dispozițiilor acestui articol are dreptul la reparații pentru prejudiciul produs prin privarea nelegală de libertate.

În raport de dispozițiile legale susmenționate, instanțele fondului au reținut în mod corect incidența dispozițiilor art. 504 și 505 Cod procedură penală în temeiul cărora este antrenată răspunderea Statului român.

Din condițiile circumstanțiale reținute pe parcursul fazelor procesuale anterioare a rezultat fără echivoc că reclamantul nu a fost condamnat penal, în privința acestuia dispunându-se prin rechizitoriul nr. 627/P/2006 al Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Constanța scoaterea de sub urmărire penală în baza dispozițiilor art. 10 Cod procedură penală întrucât fapta nu este prevăzută de legea penală. Astfel, este evidențiat indubital caracterul nelegal al arestării preventive al reclamantului pe perioada cuprinsă în intervalul 7.06.2011–31.08.2011, drept pentru care în mod corect s-a reținut că Ibram Cetin este în drept să pretindă despăgubiri civile pentru prejudiciul produs.

Sub aspectul regimului juridic aplicabil întinderii despăgubirilor morale la care este îndreptăţit reclamantul, în mod corect instanţa de fond, prin soluţia pronunţată - confirmată de instanţa de apel, prin respingerea apelului sub acest aspect - a reţinut şi aplicat dispoziţiile înscrise în art. 505 alin. 1 Cod procedură penală, care enumeră **criteriile** în funcţie de care se stabileşte întinderea reparaţiei pentru prejudiciul suferit şi anume: durata privării de libertate, precum şi consecinţele negative suferite de cel în cauză, urmări care se analizează în concret, funcţie de importanţa valorilor lezate, măsura în care au fost vătămate aceste valori şi intensitatea cu care au fost percepute rezultatele vătămării, măsura în care a fost afectată viaţa personală, profesională şi socială a persoanei în cauză.

Din perspectivă jurisprudenţială, trebuie reţinut că atât instanţele naţionale, cât şi Curtea Europeană a Drepturilor Omului, atunci când au avut de soluţionat cauze similare celei de faţă, s-au raportat nu numai la criteriile de evaluare prestabilite de legislaţia naţională, ci au avut în vedere şi o judecată în echitate prin raportare şi la consecinţele nefaste pe care privarea de libertate le-a avut cu privire la viaţa particulară şi socială, astfel cum au fost relevate în cauza de faţă de materialul probator administrat.

În speţă, în contextul normativ corect stabilit de instanţele fondului, cu respectarea criteriilor legale enunţate, dar şi a principiului echităţii şi al proporţionalităţii prejudiciului suferit în raport cu despăgubirea acordată se constată că în mod judicios instanţele fondului au statuat şi justificat întinderea despăgubirilor acordate reclamantului pentru repararea daunelor morale, fiind avut în vedere atât factorul prejudicial generat de durata arestării preventive care a provocat acestuia şi familiei sale o suferinţă psihică semnificativă, cât şi tensiunea, precum şi disconfortul continuu pe care le-a încercat reclamantul prin arestarea şi condamnarea sa iniţială.

Fiind astfel preocupată să circumstanţieze situaţia concretă a reclamantului din perspectiva criteriilor înscrise în art. 505 alin. 1 Cod procedură penală, Înalta Curte constată că sub aspectul cuantificării despăgubirilor morale acordate (recurenţii având puncte de vedere diferite - de majorare ori de micşorare a cuantumului daunelor acordate) instanţa de apel în mod legal a statuat asupra valorilor personal-nepatrimoniale lezate de reclamant prin privarea sa nelegală de libertate, apreciind în mod judicios, pe

baza criteriilor legale sus enunțate, asupra cuantumului daunelor morale care este în măsură să confere reclamantului o satisfacție echitabilă de natură să acopere integral prejudiciul suferit de acesta și familia sa și să compenseze suferințele cauzate de eroarea penală, fără a constitui o îmbogățire fără just temei. Astfel, cuantumul stabilit este menit să repare integral reclamantului prejudiciul suferit și să înlăture consecințele grave, de natură morală și socială, produse prin încălcarea drepturilor fundamentale garantate persoanei de prevederile constituționale și Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Neîntemeiată este și critica referitoare la faptul că daunele morale nu ar fi fost limitate doar la perioada arestării preventive. Instanța de apel în considerentele deciziei pronunțate, reține corect și detaliat sub aspectul întinderii despăgubirilor acordate că acestea sunt limitate strict la perioada în care reclamantul a fost nelegal arestat preventiv, privare de libertate care a cauzat acestuia un prejudiciu de imagine multiplu și complex, raționament judiciar care conduce la concluzia că, sub aspectul evocat, criticile formulate se vădesc a fi nefondate.

În ceea ce privește motivul de recurs formulat de reclamant sub aspectul greșitei soluționări a cererii de acordare a daunelor materiale, Înalta Curte va constata neîntemeierea criticilor formulate sub acest considerent.

Este de subliniat faptul că daunele materiale nu reprezintă o consecință directă a arestării preventive nejustificate, ci acestea trebuie dovedite din perspectiva existenței prejudiciului, precum și a legăturii de cauzalitate între prejudiciul încercat și măsura privativă de libertate declarată nelegală, fiind de principiu că doar în limitele acestei legături de cauzalitate se poate dispune repararea prejudiciului. Mai mult, legătura de cauzalitate dintre măsura privativă de libertate și prejudiciu trebuie să fie certă și dovedită, în caz contrar neputându-se considera a fi întrunite cerințele legale pentru obținerea despăgubirilor.

În speță, aprecierea probatoriului s-a realizat din această perspectivă legală, specifică răspunderii civile delictuale, concluzionându-se judicios asupra întinderii despăgubirii materiale, exclusiv pentru perioada privării de libertate, concretizată în salariul neîncasat, ca o consecință directă a erorii judiciare.

Corect a reținut instanța de apel că nu s-a făcut dovada legăturii de cauzalitate între arestarea reclamantului și trecerea sa pe

o altă funcție cu o remunerație inferioară celei avute anterior arestării acestuia atâta timp cât cauza invocată este ulterioară arestării reclamantului care stă la soriginea răspunderii statului fundamentată juridic pe dispozițiile art. 504 Cod procedură penală. Faptul că reclamantul a înțeles să demisioneze din cadrul Șantierului Naval Constanța reprezintă o opțiune personală a acestuia și nu o consecință directă a erorii judiciare care să poată constitui temei a răspunderii statului. Susținerile reclamantului potrivit cărora ar fi fost nevoit să recurgă la această măsură nu sunt dovedite prin niciun mijloc de probă, demisia reprezentând un act unilateral de voință a angajatului.

În ceea ce privește critica recurențelor referitoare la cuantificarea efectivă a despăgubirilor acordate și stabilirea sumei acordată cu titlu de daune morale funcție de probele care relevă impactul produs reclamantului și familiei sale de arestarea preventivă (din această perspectivă recurenții având puncte de vedere diferite - respectiv de majorare ori de micșorare a cuantumului daunelor acordate), ori critica vizând evaluarea greșită a depozițiilor martorilor audiați, Înalta Curte reține că acestea nu pot face obiectul controlului judiciar în recurs întrucât reprezintă aspecte de netemeinicie și exced cazurilor de nelegalitate înscrise strict și limitativ în art. 304 Cod procedură civilă, aspectele astfel invocate de recurenți situându-se în afara competențelor instanței de recurs atâta timp cât se raportează în mod explicit la modul de interpretare și evaluare a dovezilor administrate.

Înalta Curte reține că fiind însă întemeiată critica recurentului-reclamant Ibram Cetin vizând omisiunea instanței de apel de a examina și pronunța asupra motivului de apel referitor la neacordarea cheltuielilor de judecată efectuate pe perioada desfășurării procesului penal.

În fapt, prin acțiunea introductivă la instanță, reclamantul Ibram Cetin a solicitat obligarea pârâtului Statul Român, prin Ministerul Finanțelor Publice, la repararea daunelor materiale și morale legate de privarea sa nelegală de libertate constând în: despăgubiri materiale reprezentând plata drepturilor salariale; plata de daune morale, calcularea vechimii în muncă a perioadei de privare de libertate și plata de despăgubiri materiale constând în achitarea cheltuielilor de judecată efectuate pe toată perioada procesului penal până la data scoaterii reclamantului de sub urmărire penală.

Prin sentința civilă nr. 1870 din 18.11.2010 pronunțată de Tribunalul Constanța, instanța de fond a admis în parte acțiunea reclamantului și a obligat pârâtul Statul român la plata sumei de

lei actualizată cu titlu de despăgubiri materiale și de lei cu titlu de despăgubiri morale. Celelalte pretenții formulate în cauză au fost respinse, instanța de fond reținând în privința cheltuielilor de judecată efectuate în dosarul penal că acestea nu au fost dovedite.

Reclamantul, prin cererea de apel formulată împotriva soluției pronunțată de prima instanță, a criticat – printre altele – hotărârea atacată și sub aspectul respingerii capătului de cerere referitor la cheltuielile de judecată efectuate în dosarul în care a fost urmărit și judecat, învederând instanței de prim control judiciar că a depus la dosar înscrisuri care au fost avute în vedere la întocmirea raportului de expertiză efectuat în cauză.

Or, raportat la limitele devoluțiunii determinate de calea de atac exercitată de reclamant, instanța de apel avea obligația – potrivit dispozițiilor înscrise în art. 295 alin. 1 teza I Cod procedură civilă – de a verifica situația de fapt și aplicarea legii de către prima instanță, dispoziții legale în temeiul cărora controlul judiciar trebuia realizat în limita a ceea ce s-a cerut prin cererea de apel.

Ca atare, față de principiul *tantum devolutum quantum appellatum* și dispozițiile art. 292 Cod procedură civilă, Înalta Curte reține că instanța de apel nu s-a pronunțat în limitele investirii sale determinate de cererea de apel formulată de reclamantul Ibram Cetin, încălcând astfel principiul disponibilității consacrat de art. 129 Cod procedură civilă care guvernează procesul civil.

Drept urmare, pentru aceste din urmă considerente, în baza art. 312 alin. 1, 3 și 5 Cod procedură civilă, Înalta Curte va admite recursul declarat de reclamantul Ibram Cetin împotriva deciziei civile nr. 251/C din 20 aprilie 2011 pronunțată de Curtea de Apel Constanța și va casa în parte decizia atacată, trimițând cauza aceleiași instanțe în vederea rejudecării, în limitele casării, a apelului declarat de reclamant cu privire la cererea de despăgubiri materiale reprezentate de cheltuielile judiciare ocazionate de procesul penal, menținând celelalte dispoziții ale deciziei recurate.

Pentru considerentele deja expuse, va respinge, ca nefondate, recursurile declarate de Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța și Statul Român prin Ministerul

Finanțelor Publice, reprezentat de Direcția Generală a Finanțelor Publice Constanța împotriva aceleiași sentințe.

**PENTRU ACESTE MOTIVE
ÎN NUMELE LEGII
DECIDE**

Admite recursul declarat de reclamantul Ibram Cetin împotriva deciziei civile nr. 251C din 20 aprilie 2011 a Curții de Apel Constanța, Secția Civilă, minori și familie, litigii de muncă și asigurări sociale.

Casază în parte decizia recurată și trimite cauza spre rejudecarea apelului declarat de reclamantul Ibram Cetin cu privire la cererea de despăgubiri materiale reprezentate de cheltuieli judiciare în procesul penal.

Mentține celelalte dispoziții ale deciziei recurate.

Respinge, ca nefondate, recursurile declarate de Ministerul Public - Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Constanța și Statul Român prin Ministerul Finanțelor Publice, reprezentat de Direcția Generală a Finanțelor Publice Constanța împotriva deciziei civile nr. 251C din 20 aprilie 2011 a Curții de Apel Constanța, Secția Civilă, minori și familie, litigii de muncă și asigurări sociale.

Irevocabilă.

Pronunțată în sedință publică, astăzi 29 iunie 2012.